

Studio Marta nabídne kontroverzní Mechanický pomeranč

Inscenací Mechanický pomeranč podle stejnojmenné knihy Anthony Burgesse z roku 1962 se uvede Studio Marta. Premiéra divadelní novinky v režii Barbory Chovancové se odehraje na jmenované scéně Divadelní fakulty JAMU ve čtvrtek 14. prosince v 19 hodin. Následující den se uskuteční první repríza.

Známou novelu proslavilo i filmové zpracování Stanley Kubricka z roku 1971. Hlavní hrdina Alex, jinak vůdce čtyřčlenné party dospívajících výtržníků, před níž si není nikdo jistý, žije jen pro tři věci: násilí, sex a pro Beethovena. „Naší ambicí bylo obsáhnout Burgessovu knihu celou. Nešlo nám na rozdíl od Kubricka o postihnoutí nezkrotné sexuální energie vykastované (f)rigidní společnosti, ale zajímal nás právě proces maturace,“ poznamenala režisérka Chovancová, která adaptaci připravila se svým spolužákem a dramaturgem Jakubem Liškou. V inscenaci oba pojmají zmíněný proces zrání a dospívání jako střet abstraktní touhy po nepojmenovaném ideálu s bezohledným pragmatismem mocenského systému. „Zásadní pro nás byla otázka po původu násilí jako takového, kde se násilí bere,“ dodala Chovancová. V hlavní roli Alexe S. se představí mladý činoherec Mark Kristián Hochman.

Vzpomínaný Kubrickův snímek byl ve své době velice kontroverzní a ve Velké Británii byl dokonce od roku 1973 do roku 2000 zakázán. Na film dodnes odkazují hudební kapely, seriály a filmy z celého světa, což jen svědčí o kultovnosti tohoto snímku. „V naší práci jsme postupovali stejně jako Kubrick: jen jsme seškrtali předlohu a nic nepřipisovali. V inscenaci však zaznívá ještě biblický text, který v knize není,“ doplnil Liška. Dramatizace vznikala od počátku pro potřeby konkrétních herců, které režisérka i dramaturg znají ze studií. Anthony Burgess použil za základ jazyka svých teenagerů ruštinu. Překladatel Ladislav Šenkyřík z důvodů lingvistických i historických nepovažoval pro český překlad tento způsob za nejšťastnější a jeho výsledný tvar představuje směs anglicismů, rusismů, germanismů, výrazů vycházejících z romského lexika a nově vytvořených slov (která používá i autor). Inscenátoři se podle režisérky snažili tento jazyk zachovat: „Vybírali jsme však především anglicismy, které jsou naší generaci nejsrozumitelnější.“

Brněnská devadesátiminutová inscenace Mechanického pomeranče se odehrává v nespecifikované budoucnosti, především ale v hlavě hlavní postavy a vypravěče příběhu Alexe. Tomu je uzpůsoben i hrací prostor scénografky Magdalény Paráčkové, která stvořila jakési mnohvrstevnaté Alexovo mentální hřiště. Její kostýmy počítají s určitou androgynností a s mizejícími rozdíly mezi pohlavími, především jsou však zběsile barevné, hravé a variabilní. Jakub Liška dodává, že důležitou roli u scény a kostýmů hraje funkčnost. Herci se pohybují ve dvoumetrové výšce, lezou po žebřících nebo skáčou na zem. Kostýmy se rychle mění, ve hře je totiž přes padesát postav, které hraje tucet herců (přičemž dva z aktérů hrají jen jedinou roli).

Co se hudební výbavy týče, už sama předloha nepočítá výhradně s Beethovenem (na rozdíl od Kubrickovy interpretace), čehož se drželi i mladí inscenátoři. „Linka hudby je samozřejmě v naší inscenaci velmi důležitá. Pohání naši hlavní postavu, je jeho motivací i ideálem. Podléhá proměně společně s Alexem,“ vysvětlil Liška. V Martě tak zazní muzika složená speciálně pro tuto inscenaci, ale i známá klasická hudba od velikánů jako byli Hayden, Dvořák, Bach a zmíněný Beethoven.

Mgr. Luboš Mareček